

चालू घडामोडी

1-12 December

संपर्क

Mobile No: - 96191 34210

Visit: - www.guidancegroup.co.in

दादर (प.) मुंबई

G R O U P

संकलक :- अमोल मुंजे

TABLE OF CONTENTS

९४ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाला नाशिक येथे सुरुवात.....	3
5 वी हिंद महासागर परिषद	3
कॉस्ट ऑफ लिव्हिंग इंडेक्स 2021	4
मुख्य निष्कर्ष.....	4
अंदाज	4
किंमतवाढीमुळे.....	4
उल्लेखनीय किंमत वाढ शहर	4
राहणीमान निर्देशांकाची किंमत	5
निर्देशांकात भारतीय शहरे	5
एशिया पॉवर इंडेक्स 2021	5
जागतिक विषमता अहवाल २०२२ (World Inequality Report 2022).....	6
सार्वजनिक मालमतेत घट	6
इंडिया स्ट्रिक्स रिपोर्ट 2022.....	6
जास्तीत जास्त कामावर घेण्याचा क्रियाकलाप असलेली राज्ये:	7
सर्वाधिक रोजगार क्षमता असलेली शीर्ष 5 राज्ये:	7
जागतिक प्रतिभा रॅकिंग.....	7
शालेय शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी ADB ने \$500-दशलक्ष कर्ज मंजूर केले	8
राष्ट्रीय महिला आयोगाने 'She is a Changemaker' कार्यक्रम सुरु आहे.....	8
वाराणसी रोपवे वाहतूक असलेले देशातील पहिले शहर.....	8
ब्रेटर टिपरालॅंड म्हणजे काय?.....	9
घटनात्मक वैधता	9
हे प्रकरण का समोर आले?	9
जवाद चक्रीवादळ	10
भारताचे कृषी-हवामान क्षेत्र.....	10
भारतातील कृषी-हवामान क्षेत्र काय आहेत?	10
कृषी-हवामान क्षेत्र आणि कृषी-पर्यावरणीय क्षेत्र यांच्यात काय फरक आहे?.....	10
कृषी-हवामान क्षेत्रांसाठी एनएआरपी	11
काझुवेली वेटलॅंड तामिळनाडूचे 16 वे पक्षी अभयारण्य म्हणून घोषित	11
काझुवेली पक्षी अभयारण्याबद्दल:.....	11
केन-बेतवा नदी जोडणी प्रकल्पाला मंत्रिमंडळाने मंजूरी दिली.	11
पार्श्वभूमी:.....	12
उत्तर प्रदेशातील हैदरपूर पाणथळ जागा रामसर साइट म्हणून ओळखली जाते.	12
RE-HAB(Reducing Elephants-Human Attacks using Bees) प्रकल्प.....	13
नॅशनल ब्लॉकचेन स्ट्रॅटेजी.....	14
नॅशनल ब्लॉकचेन स्ट्रॅटेजी काय आहे?	14

मुख्य वैशिष्ट्ये	14
धूमकेतू A1 लिओनार्ड	15
युद्ध अभ्यास	15
भारताने कमी अंतराच्या पृष्ठभागावर हवेत मारा करणाऱ्या क्षेपणास्त्राची यशस्वी चाचणी केली	15
SIPRI ने शस्त्रास्त्र विक्रीचा नवीन डेटा जारी केला	16
रामनाथ कोविंद यांनी भारतीय नौदलाच्या स्ववॉइजला 'प्रेसिडेंट्स स्टॅंडर्ड' सादर केले	17
22 वेसल स्ववॉइज बदल:	17
PSG च्या लिओनेल मेरसीने विक्रमी सातवा बॅलन डी'ओर जिंकला	17
Award winners:	18
बॅलन डीओर	18
अर्जेन्टिनाने सहा वेळा चॅम्पियन राहिलेल्या जर्मनीला हस्वून ज्युनियर हॉकी विश्वचषक जिंकला	18
इतर पुरस्कार:	18
FIH पुरुष हॉकी विश्वचषक २०२१	19
अंजू बॉबी जॉर्ज	19
अंजूचे यश काय आहे?	19
पुरस्कार	19
पी व्ही सिंधूने रौप्य पदक जिंकले	20
आशियाई युवा पॅरा गेम्स 2021 मध्ये भारताने 41 पदके जिंकली	20
मॅग्दालेना अँडरसन	20
मॅग्दालेना अँडरसन बदल:	21
गीता गोपीनाथ	21
चीफ ऑफ डिफेन्स स्टाफ जनरल बिपिन रावत यांचे निधन	21
जनरल बिपिन रावत बदल:	22
जर्मन संसदेने बुधवारी ओलाफ स्कोल्ड्ज यांची देशाचे नवे चॅन्सेलर म्हणून निवड केली	22
नंदा किशोर प्रस्टी	22
अनिल मेनन	23
अनिल मेनन बदल:	23
रतन टाटा यांना आसामचा सर्वोच्च नागरी पुरस्कार	23
निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पाला युनेस्कोचे दोन वारसा पुरस्कार मिळाले	24
निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्प काय आहे?	24
निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पाचा उद्देश	24
हुमायून्ची कबर	24
नीलमणी फुकन ज्युनियर आणि दामोदर मौजो यांना ज्ञानपीठ पुरस्कार	25
निर्मला सीतारामन फोर्ब्स 2021 च्या जगातील 100 सर्वात शक्तिशाली महिलांमध्ये 37 व्या क्रमांकावर आहेत.	25

परिषद आणि संमेलन

९४ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाला नाशिक येथे सुरुवात

- हे संमेलन नाशिक नगरीत MET कॉलेज, आडगाव येथे २६ ते २८ मार्च २०२१ या काळात होणार होते. या संमेलनाचे अध्यक्ष - जयंत नारलीकर आहेत.
- कोविडच्या उपद्रवामुळे हे संमेलन पुढे ढकलण्यात आले होते. ३ डिसेंबर २०२१ ला संमेलनाची सुरुवात झाली.
- संमेलनाचे उद्घाटन प्रसिद्ध साहित्यिक विश्वास पाटील यांच्या हस्ते झाले. सलग तीन दिवस चालणाऱ्या या साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष डॉ. जयंत नारलीकर असून प्रकृती अस्वास्थामुळे अनुपस्थित होते.
- लोकहितवादी मंडळ आयोजित अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळाचे ९४ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन नाशिक येथील भुजबळ नॉलेज सिटी (आडगाव) येथे सुरु झाले.
- या साहित्य संमेलनाच्या समारोपावेळी ९५ व्या साहित्य संमेलनाचं ठिकाणही ठरलं आहे. आगामी मराठी साहित्य संमेलनाचा मान मराठवाड्याला मिळाला आहे. ९५ वे मराठी साहित्य संमेलन लातूर जिल्ह्यातील उदगीरमध्ये पार पडणार आहे.

५ वी हिंद महासागर परिषद

- केंद्रीय परराष्ट्र मंत्री एस. जयशंकर यांनी ४-५ डिसेंबर २०२१ रोजी होणाऱ्या ५ व्या Indian Ocean परिषदेला उपस्थित राहण्यासाठी अबुधाबी, संयुक्त अरब अमिराती (UAE) ला भेट दिली. परिषदेची थीम Indian Ocean: Ecology, Economy, Epidemic ही आहे.
- RSIS सिंगापूर, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॅशनल सिक्युरिटी स्टडीज (INSS), श्रीलंका आणि एमिरेट्स सेंटर फॉर स्ट्रॅटेजिक स्टडीज अँड रिसर्च (ECSSR), UAE यांच्या सहकार्याने ही परिषद इंडिया फाउंडेशनने आयोजित केली आहे.
- या वर्षी ही परिषद हिंद महासागराला साथीचा रोग, आर्थिक घसरण आणि हवामान बदलाच्या परिणामांमुळे भेडसावणाऱ्या आव्हानांना तोंड देत आहे.
- या कार्यक्रमाला संबोधित करताना डॉ. एस. जयशंकर यांनी या प्रदेशात चीनच्या वाढत्या सामर्थ्यावर प्रकाश टाकला.
- परराष्ट्र मंत्र्यांनी यू.एई आणि ओमानमधील त्यांच्या समकक्षांचीही भेट घेतली आणि आंतरराष्ट्रीय परिषद सुरु होण्यापूर्वी त्यांच्याशी द्विपक्षीय सहकार्यावर चर्चा केली.

निर्देशांक

कॉस्ट ऑफ लिविंग इंडेक्स 2021

इकोनॉमिक इंटेलिजन्स युनिटने (इकोनॉमिक इंटेलिजन्स युनिट) नुकताच कॉस्ट ऑफ लिविंग इंडेक्स २०२१ जाहीर केला. अहवालानुसार, इस्रायलचे तेल अवीव हे जगातील सर्वात महागडे शहर आहे.

मुख्य निष्कर्ष

- तेल अवीव हे जगातील सर्वात महागडे शहर आहे. पॅरिसनंतर दुसरा आणि सिंगापूर तिसरा होता.
- २०२० मध्ये पॅरिस हे सर्वात महागडे शहर होते.
- २०२१ मध्ये झुरिच आणि हॉंगकॉंग अनुक्रमे चौथ्या आणि पाचव्या स्थानावर होते.
- एकूणच वरच्या रँकिंगवर विकसित आशियाई शहरे आणि युरोपीय शहरांचे वर्चस्व होते.
- सर्वात कमी रँकिंग आफ्रिका, मध्यपूर्व ेतील शहरे आणि आशियातील कमी श्रीमंत भागांनी व्यापले होते.

अंदाज

या निर्देशांकावरून असे दिसून येते की जगातील वस्तू आणि सेवांच्या एकूण किंमती ३.५% ने वाढल्या आहेत. २०२० मध्ये ते १.९% होते.

किंमतवाढीमुळे

जागतिक पुरवठा साखळीवर सीओव्हीआयडी-१९ साथीचा आणि त्याच्या निर्बंधांचा मोठा परिणाम झाला. याचा परिणाम जगभरातील उत्पादन आणि व्यापारावर झाला. आणि शेवटी किंमतवाढ झाली.

तेलाच्या किंमतीत झालेल्या वाढीने किंमतवाढीत मोठी भूमिका बजावली. पेट्रोलच्या अनिर्चल किंमतीत २१% वाढ झाली.

तेलाव्यतिरिक्त मनोरंजन, वैयक्तिक काळजी उत्पादने आणि तंबाखूजन्य पदार्थांच्या किंमतीही वाढल्या.

उल्लेखनीय किंमत वाढ शहर

- इराणच्या शहर तेहरानमध्ये सर्वाधिक भाववाढ नोंदविली गेली. २०२० मध्ये७९ व्या स्थानावरून २०२१ मध्ये २९ व्या स्थानावर झेप घेतली. हे मुख्यतः अमेरिकेच्या निर्बंधांमुळे होते. अमेरिकेच्या निर्बंधांमुळे कमतरता आणि जास्त किंमती निर्माण झाली.
- सीरियाच्या दमास्कस शहराला तळाशी स्थान देण्यात आले. याचे कारण युद्धग्रस्त अर्थव्यवस्था अजूनही सावरण्यासाठी धडपडत आहे.

- दमास्कस आणि तेहरान या दोन्ही देशांनी उच्च महागाईचा सामना केला आहे.
- उच्च महागाईने ग्रस्त असलेली इतर शहरे म्हणजे अर्जेन्टिनामधील ब्युनोस आयर्स आणि व्हेनेझुएलातील काराकास.

राहणीमान निर्देशांकाची किंमत

जगातील १७३ शहरांमध्ये राहणीमानाचा खर्च भागवला आहे. हे दररोज २०० हून अधिक उत्पादने आणि सेवांची तुलना करते.

हा निर्देशांक न्यूयॉर्कमधील किमतींविरुद्ध किमती दर्शवितो. अशा प्रकारे अमेरिकन डॉलरपेक्षा मजबूत चलन असलेली शहरे क्रमवारीत उच्च दिसतात.

निर्देशांकात भारतीय शहरे

भारतीय शहरांपैकी एकही पहिल्या २० श्रेणीत नाही. मात्र जपानचा टोकियो, चीनचा शांघाय पहिल्या वीस व्या क्रमांकावर आहे.

एशिया पॉवर इंडेक्स 2021

Lowy Institute Asia Power Index 2021 नुसार, भारताने 26 देशांपैकी 100 पैकी 37.7 गुणांसह आशिया-पॅसिफिक प्रदेशातील 4व्या क्रमांकाचा सर्वात शक्तिशाली देश आहे. भारताचा एकूण गुण 2020 च्या तुलनेत 2 गुणांनी घसरला आहे. 2021 मध्ये भारत पुन्हा मोठ्या पॉवर श्रेण्डपासून कमी आहे. 2021 मध्ये एकूण धावसंख्येमध्ये खाली जाणारा आशियातील 18 देशांपैकी भारत एक आहे.

आशिया-पॅसिफिक क्षेत्रातील एकूण शक्तीसाठी शीर्ष 10 देश आहेत:

1. संयुक्त राष्ट्र
2. चीन
3. जपान
4. भारत
5. रशिया
6. ऑस्ट्रेलिया
7. दक्षिण कोरिया
8. सिंगापुर
9. इंडोनेशिया
10. थायलंड

जागतिक विषमता अहवाल २०२२ (WORLD INEQUALITY REPORT 2022)

- हा अहवाल लुकास वॅन्सेल यांनी लिहिला आहे जे 'वर्ल्ड इनइक्वॅलिटी लॅब' चे सह-संचालक आहेत. फ्रेंच अर्थशास्त्रज्ञ थॉमस पिकेट्टी यांच्यासह अनेक तज्ज्ञांनी हा अहवाल तयार करण्यात हातभार लावला आहे. देशातील वाढती गरिबी आणि उच्चभ्रू लोकांची वाढती संख्या यामुळे भारत जगातील सर्वात असमान देशांच्या श्रेणीत सामील झाला आहे.
- या अहवालानुसार, अहवालानुसार, भारतातील टॉप- १० टक्के श्रीमंत लोकांचे उत्पन्न भारताच्या एकूण उत्पन्नाच्या ५७ टक्के आहे. त्याच वेळी, टॉप- १ टक्के श्रीमंतांकडे देशाच्या एकूण उत्पन्नाच्या २२ टक्के वाटा आहे. एकूण उत्पन्नात तळाच्या-५० टक्के लोकांचे योगदान १३ टक्क्यांवर आले आहे. देशातील तरुणांचे वार्षिक सरासरी उत्पन्न २ लाख ४ हजार २०० रुपये आहे. यापैकी तळाच्या ५० टक्के लोकांचे सरासरी उत्पन्न ५३,६१० रुपये आहे, तर टॉप-१० टक्के तरुणांचे सरासरी उत्पन्न ११,६६,५२० रुपये आहे. हे सुमारे २० पट अधिक आहे.
- जागतिक असमानता अहवाल २०२२ नुसार, सरकारने जारी केलेल्या असमानतेच्या डेटाच्या गुणवत्तेत गेल्या तीन वर्षांत मोठ्या प्रमाणात घट झाली आहे, ज्यामुळे असमानतेतील बदल समजून घेण्यात खूप अडचणी येत आहेत.

सार्वजनिक मालमतेत घट

अहवालानुसार, गेल्या अनेक दशकांपासून जगभरातील लोकांच्या संपत्तीत घट झाली आहे. शाळा, विद्यापीठे, रुग्णालये, सार्वजनिक इमारती आणि इतर सार्वजनिक सेवांसह सार्वजनिक मालमतेत घट झाली आहे. कोरोनाच्या काळात सार्वजनिक संपत्तीत घट झाली आहे, तर खासगी संपत्तीत वाढ झाली आहे. विशेषतः भारत आणि चीनसारख्या देशांमध्ये श्रीमंत देशांच्या तुलनेत खासगी संपत्तीत वेगाने वाढ झाली आहे. १९८० च्या २९० टक्क्यांच्या तुलनेत २०२० मध्ये खासगी संपत्तीमध्ये ५६० टक्क्यांनी वाढ झाली आहे.

इंडिया रिकल्स रिपोर्ट 2022

व्हीबीव्हासने प्रसिद्ध केलेल्या इंडिया रिकल्स रिपोर्ट (ISR) 2022 ची 9वी आवृत्ती, उत्तर प्रदेश आणि केरळनंतर सर्वाधिक रोजगारक्षम प्रतिभा असलेल्या राज्यांच्या यादीत महाराष्ट्राने अव्वल स्थान कायम ठेवले आहे. ISR 2022 ची थीम – 'Rebuilding and Reengineering the Future of Work'. इंडिया रिकल्स रिपोर्ट हा वाढत्या भारतातील टॅलेंटची मागणी आणि पुरवठा यांच्याशी जुळण्यासाठी काम, शिक्षण आणि कौशल्य यांच्या भविष्याबद्दलचा संपूर्ण अहवाल आहे.

जास्तीत जास्त कामावर घेण्याचा क्रियाकलाप असलेली राज्ये:

महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि तामिळनाडू ही तीन राज्ये आहेत जिथे नोकरीची मागणी जास्त आहे.

78% परीक्षार्थी 60 टक्क्यांपेक्षा जास्त गुण मिळवणारे पुणे हे सर्वाधिक रोजगारक्षम संसाधने असलेले शहर आहे.

सर्वाधिक रोजगार क्षमता असलेली शीर्ष 5 राज्ये:

रँक	राज्य	रोजगार क्षमता %
1	महाराष्ट्र	66.1
2	उत्तर प्रदेश	65.2
3	केरळ	64.2
4	पश्चिम बंगाल	63.2
5	कर्नाटक	59.3

जागतिक प्रतिभा रँकिंग

- IMD 2021 वर्ल्ड टॅलेंट रँकिंग 2021 मधील शीर्ष 10 अर्थव्यवस्थांमध्ये स्विट्झर्लंड आघाडीवर आहे, जो महामारी-प्रेरित प्रवृत्ती दर्शवितो ज्यामध्ये कर्मचारी अधिक स्पर्धात्मक अर्थव्यवस्थांमध्ये अधिक प्रेरित असतात आणि गैर-स्पर्धात्मक अर्थव्यवस्थांमध्ये कमी.
- स्वीडन दुसऱ्या स्थानावर आहे (त्याच क्रमवारीत 2020 मध्ये 5 व्या क्रमांकावर आहे), लक्झेम्बर्ग 3रा (2020 मध्ये देखील 3वा), नॉर्वे 4वा आणि डेन्मार्क 5वा आहे. स्विट्झर्लंड सलग पाच वर्षांपासून पहिल्या क्रमांकावर आहे.
- इन्स्टिट्यूट फॉर मॅनेजमेंट डेव्हलपमेंटचे जागतिक स्पर्धात्मकता केंद्र अर्थव्यवस्थेतील प्रतिभा मोजण्यासाठी तीन-पक्षीय दृष्टिकोन घेते.
  1. गुंतवणूक आणि विकास घटक स्वदेशी कामगारांची लागवड करण्यासाठी राखून ठेवलेल्या संसाधनांचे मोजमाप करतो.
  2. अपील घटक हे मूल्यमापन करते की अर्थव्यवस्था किती प्रमाणात परदेशी आकर्षित करते आणि स्थानिक प्रतिभा टिकवून ठेवते.
  3. आणि रेडिनेस फॅक्टर देशाच्या टॅलेंट पूलमध्ये उपलब्ध असलेल्या कौशल्ये आणि क्षमतांची गुणवत्ता मोजतो.

शासकिय कार्यक्रम

शालेय शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी ADB ने \$500-दशलक्ष कर्ज मंजूर केले.

आशियाई विकास बँकेने (ADB) देशाच्या शालेय शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी आणि विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणावर कोविड-19 साथीच्या रोगाचा प्रभाव कमी करण्यासाठी भारत सरकारला \$500 दशलक्ष कर्ज मंजूर केले आहे. हे कर्ज सर्वसमावेशक आणि न्याय शिक्षण परिणामांवर लक्ष केंद्रित करून शैक्षणिक गुणवत्ता सुधारण्यासाठी शालेय शिक्षणासाठी एकात्मिक योजना (समग्र शिक्षा) आणि शिक्षण मंत्रालयाच्या (MOE) नवीन उदाहरण शाळा उपक्रमाला समर्थन देते.

आसाम, गुजरात, झारखंड, तामिळनाडू आणि उत्तराखंडमधील सुमारे 1,800 सरकारी शाळा आदर्श शाळांमध्ये बदलल्या जातील. आदर्श शाळा दर्जेदार शैक्षणिक वातावरण आणि प्रभावी शिक्षण दिले जाईल. जे देशभरातील इतर सरकारी शाळांमध्ये प्रतिकृतीचे मॉडेल बनतील.

राष्ट्रीय महिला आयोगाने 'SHE IS A CHANGEMAKER' कार्यक्रम सुरु आहे.

राष्ट्रीय महिला आयोगाने (NCW) सर्व स्तरावरील महिला प्रतिनिधी, ग्रामपंचायत ते संसद सदस्य आणि राष्ट्रीय/राज्य राजकीय पक्षांच्या पदाधिकाऱ्यांसह राजकीय कार्यकर्त्यांसाठी 'She is a Changemaker' हा संपूर्ण भारतातील क्षमता निर्माण कार्यक्रम सुरु केला आहे. राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षा सुश्री रेखा शर्मा यांच्या हस्ते कार्यक्रमाचा शुभारंभ करण्यात आला.

कार्यक्रमाबद्दल:

रामभाऊ म्हाळगी प्रबोधिनी, ठाणे, महाराष्ट्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'She is a Changemaker' या मालिकेअंतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे अधिकृत शुभारंभ झाले. 7 ते 9 डिसेंबर दरम्यान 'महापालिकेतील महिलांसाठी' तीन दिवसीय क्षमता वाढीचा कार्यक्रम आयोजित केला जाणार आहे. महिला राजकीय नेत्यांची क्षमता वाढवणे आणि वक्तृत्व, लेखन इत्यादीसह त्यांचे निर्णय आणि संवाद कौशल्य सुधारणे या उद्देशाने क्षमता निर्माण कार्यक्रम प्रदेशनिहाय प्रशिक्षण संस्थांच्या सहकार्याने हाती घेतला जाईल.

भौगोलिक

वाराणसी रोपवे वाहतूक असलेले देशातील पहिले शहर

वाहतूक कोंडी कमी करण्यासाठी सार्वजनिक वाहतुकीचे साधन म्हणून रोपवे सेवा सुरु करणारे उत्तर प्रदेशातील वाराणसी हे पहिले भारतीय शहर तर जगातील तिसरे शहर (बोलीव्हिया आणि मेक्सिको) बनण्यासाठी सज्ज झाले आहे. शहरातील वाहतुकीचा दबाव आणि पर्यटकांच्या सोयीसाठी कॅट रेल्वे स्टेशन (वाराणसी जंक्शन) ते

चर्च क्रॉसरोड्स (गोडौलिया) पर्यंत ४.२ किमी मध्ये रोपवे तयार केला जाईल. यामुळे काशी विश्वनाथ मंदिर आणि दश्वमेध घाटापर्यंत पोहोचणे सोपे होईल. या ४२४ कोटी रुपयांच्या प्रकल्पाचे काम लवकरच सुरु होईल. केंद्र सरकार ८० टक्के आणि राज्य सरकार २० टक्के खर्च करेल.

वाराणसी कॅट स्टेशन ते चर्च क्रॉसरोड्स अशी एकूण चार स्थानके सुरु होतील. यात कॅट रेल्वे स्टेशन, साजन तिराह, स्थयात्रा आणि चर्च चौक येथे स्थानके असतील. रोपवेचे एकूण अंतर ४.२ किमी आहे जे सुमारे १५ मिनिटांत कापले जाईल. ट्रॉली कार सुमारे ४५ मीटर उंचीवर धावेल. त्यात २२० ट्रॉली असतील. एक ट्रॉली १० प्रवासी वाहून नेऊ शकते. दर दीड ते दोन मिनिटांनी ट्रॉली प्रवाशांना उपलब्ध होतील. एका वेळी ४००० लोक एका दिशेने प्रवास करू शकतील. म्हणजे एकाच वेळी ८,००० लोक दोन्ही दिशांनी येऊ शकतील. रोपवे रात्रीही चालेल.

ब्रेटर टिपराळंड म्हणजे काय?

ब्रेटर तिपराळंड (ब्रेटर तिपराळंड) हे त्रिपुराचे क्षेत्र आहे. अनेक आदिवासी या भागाला स्वतंत्र राज्य बनविण्याची मागणी करीत आहेत.

काय आहे प्रकरण?

त्रिपुरामध्ये १९ अधिसूचित अनुसूचित जमाती आहेत. यामध्ये ५.९२ लाख त्रिपुरी, १.८८ लाख रियांगयांचा समावेश आहे. हे तीन आदिवासी गट राज्यातील प्रमुख आदिवासी आहेत. काही छोट्या आदिवासी गटांनी हातमिळवणी करून टिपरा मोथा (तिरपाहा स्वदेशी प्रादेशिक आघाडी) आणि आयपीएफटी (त्रिपुराची स्वदेशी पीपल्स फ्रंट) या राजकीय पक्षांची स्थापना केली आहे. हे पक्ष आता असा युक्तिवाद करत आहेत की त्यांना त्यांच्या "अस्तित्वासाठी" स्वतंत्र राज्य हवे आहे.

घटनात्मक वैधता

ते असा दावा करतात की ते घटनेच्या कलम २ आणि कलम ३ अंतर्गत मागणी करीत आहेत. घटनेच्या कलम २ मध्ये असे म्हटले आहे की, "संसद नवीन राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांच्या स्थापनेस परवानगी देईल आणि नवीन राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांना भारतीय युनियनमध्ये प्रवेश करू देईल". कलम ३ मध्ये म्हटले आहे की "संसद राज्याचा प्रदेश वाढवेल किंवा कमी करेल".

हे प्रकरण का समोर आले?

त्रिपुरावर १३ व्या शतकाच्या अखेरीस पासून १९४९ मध्ये भारत सरकारबरोबर विलीनीकरणाच्या दस्तऐवजावर स्वाक्षरी होईपर्यंत मणिक्वा राजघराण्याने (मणिक्वा राजवंश) राज्य केले होते. विलीनीकरणाचा दस्तऐवज हा भारतीय राज्यांनी स्वातंत्र्यानंतर भारताच्या युनियनमध्ये प्रवेश करण्यासाठी स्वाक्षरी केलेला दस्तऐवज आहे.

कालांतराने या भागातील काही देशी जमाती राज्यात अल्पसंख्याक झाल्या आहेत. हे प्रामुख्याने १९७१ च्या युद्धादरम्यान पूर्व पाकिस्तानातून बंगालींच्या विस्थापनामुळे झाले. १८८१ मध्ये राज्यातील आदिवासी लोकसंख्या ६३.७७% होती. २०११ मध्ये ही संख्या ३१.८% पर्यंत घसरली.

जवाद चक्रीवादळ

- बंगालच्या उपसागरातील 'जवाद' चक्रीवादळ ४ डिसेंबर (शनिवारी) सायंकाळी विशाखापट्टणम किनारपट्टीवर धडकण्याची शक्यता आहे. त्यानंतर चक्रीवादळ ओडिशा किनाऱ्याकडे वाटचाल करील.
- या काळात आंध्र आणि ओडिशा किनारपट्टीवर मुसळधार पावसाची शक्यता आहे.
- शनिवारी पावसाचा जोर अधिक राहिल. वाऱ्यांचा वेग सुरुवातीला ताशी ७० ते ७५ किलोमीटर राहिल, हळूहळू तो वाढून ताशी १०० किलोमीटरपर्यंत पोहचेल.
- वादळाला सौदी अरेबियाने नाव दिले आहे.

भारताचे कृषी-हवामान क्षेत्र

कृषी-हवामान क्षेत्र ही एक विशिष्ट प्रकारचे पीक वाढविण्यासाठी योग्य जमीन आहे. शाश्वत कृषी उत्पादनासाठी देशातील जमीन कृषी-हवामान क्षेत्रात विभक्त करणे आवश्यक आहे.

भारतातील कृषी-हवामान क्षेत्र काय आहेत?

भारतात १५ कृषी-हवामान क्षेत्रे आहेत. ते पश्चिम हिमालय, पूर्व हिमालय, गंगेची खालची मैदाने, मध्य गंगा मैदाने, वरची गंगा मैदाने, ट्रान्स गंगा मैदाने, पूर्व पठारे आणि टेकड्या, मध्यवर्ती पठारे आणि टेकड्या, पश्चिम पठारे आणि टेकड्या, दक्षिण पठारे आणि टेकड्या, पूर्व किनारपट्टीवरील मैदाने आणि टेकड्या, गुजरात मैदाने आणि टेकड्या, पश्चिम शुष्क प्रदेश आणि बेटे आहेत.

कृषी-हवामान क्षेत्र आणि कृषी-पर्यावरणीय क्षेत्र यांच्यात काय फरक आहे?

कृषी-हवामान क्षेत्रातून कृषी-पर्यावरणीय क्षेत्र तयार केले जाते. हे एक भूयुनिट आहे जे हवामान आणि वाढत्या कालावधीच्या लांबीसाठी सुधारित म्हणून कार्य करते. भारतात २० कृषी-पर्यावरणीय क्षेत्रे आहेत.

कृषी-हवामान क्षेत्राचे दोन प्रमुख प्रकार आहेत. ते हवामान आणि वाढते कालखंड आहेत. कृषी-पर्यावरणीय क्षेत्रात चार प्रमुख चर आहेत. ते हवामान, मातीचे प्रकार, भूआकार आणि वाढत्या कालावधीची लांबी आहेत.

कृषी-हवामान क्षेत्रांसाठी एनएआरपी

भारतीय कृषी संशोधन परिषदेने (भारतीय कृषी संशोधन परिषद) प्रत्येक कृषी-हवामान क्षेत्रात प्रादेशिक संशोधन केंद्रे उभारण्यासाठी राष्ट्रीय कृषी संशोधन प्रकल्प (राष्ट्रीय कृषी संशोधन प्रकल्प) सुरु केला. ही केंद्रे या प्रदेशातील कृषी-पर्यावरणीय परिस्थिती आणि पीक पद्धतीचे विश्लेषण करतील.

पर्यावरण

काञ्चुवेली वेटलँड तामिळनाडूचे 16 वे पक्षी अभयारण्य म्हणून घोषित

तामिळनाडूच्या विल्लुपुरम जिल्ह्यात स्थित काञ्चुवेली पाणथळ प्रदेश हे 16 वे पक्षी अभयारण्य म्हणून घोषित केले आहे. वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, 1972 च्या कलम 18 च्या उपकलम (1) अंतर्गत ही घोषणा करण्यात आली. काञ्चुवेली पाणथळ प्रदेश दक्षिण भारतातील पुलिकट नंतर दुसरे सर्वात मोठे खाऱ्या पाण्याचे तलाव आहे.

काञ्चुवेली पक्षी अभयारण्याबद्दल:

- हे अभयारण्य तामिळनाडूच्या पूर्व किनाऱ्यावर बंगालच्या उपसागराला लागून आहे .
- काञ्चुवेली ही आंतरराष्ट्रीय महत्वाचे पाणथळ क्षेत्र आहे जी तामिळनाडूच्या पूर्व किनाऱ्यावर 670 चौरस किमी पसरलेली आहे.
- टीप- पाणथळ जमिनीचा दक्षिण भाग 2001 मध्ये आरक्षित जमीन घोषित करण्यात आला होता.
- अभयारण्य विल्लुपुरम जिल्ह्यातील 13 गावांचा समावेश आहे.
- मध्य आशिया आणि सायबेरियातील लांब पल्ल्याच्या स्थलांतरित पक्ष्यांना राहण्यासाठी हे ठिकाण विविध प्रजातींच्या वनस्पती आणि प्राण्यांचे घर आहे.

केन-बेतवा नदी जोडणी प्रकल्पाला मंत्रिमंडळाने मंजूरी दिली.

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या अध्यक्षतेखाली केंद्रीय मंत्रिमंडळाने आज केन-बेतवा नद्या आंतरजोडणी प्रकल्पासाठी निधी आणि अंमलबजावणीला मंजूरी दिली आहे.
- हा प्रकल्प भारतातील अन्य नद्या आंतरजोडणी प्रकल्पांचा मार्ग सुकर करेल आणि जगाला आपली कल्पकता आणि दूरदृष्टी यांचे दर्शन घडवेल.
- या प्रकल्पामध्ये दौधन धरण आणि दोन नद्यांना जोडणारा कालवा, लोअर ओरर प्रकल्प, कोठा बॅरेज आणि बिना कॉम्प्लेक्स बहुउद्देशीय प्रकल्पाच्या बांधकामाद्वारे केनमधून बेतवा नदीमध्ये पाणी हस्तांतरित करणे समाविष्ट आहे. या प्रकल्पातून वार्षिक 10.62 लाख हेक्टर क्षेत्राला सिंचन, सुमारे 62 लाख लोकसंख्येला पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा होईल आणि 103 मेगावॉट जलविद्युत आणि 27 मेगावॉट

सौरऊर्जा निर्मिती होईल. हा प्रकल्प अत्याधुनिक तंत्रज्ञानासह 8 वर्षांत कार्यान्वित करण्याचा प्रस्ताव आहे.

- मध्य प्रदेश आणि उत्तर प्रदेशातल्या पाण्याची टंचाई असलेल्या बुंदेलखंड प्रदेशाला या प्रकल्पाचा खूप फायदा होईल. या प्रकल्पामुळे मध्य प्रदेशातील पन्ना, टिकमगड, छतरपूर, सागर, दमोह, दतिया, विदिशा, शिवपुरी आणि रायसेन तर उत्तर प्रदेशातील बांदा, महोबा, झाशी आणि ललितपूर या जिल्ह्यांना मोठा फायदा होणार आहे.
- या प्रकल्पामुळे मागासलेल्या बुंदेलखंड प्रदेशात कृषी संबंधी घडामोडींमध्ये वाढ आणि रोजगार निर्मितीमुळे सामाजिक-आर्थिक समृद्धीला चालना मिळण्याची शक्यता आहे. यामुळे या प्रदेशातून होणारे स्थलांतर रोखण्यातही मदत होईल.
- हा प्रकल्प व्यापक प्रमाणात पर्यावरण व्यवस्थापन आणि सुरक्षितता प्रदान करतो. यासाठी भारतीय वन्यजीव संस्थेची सर्वसमावेशक लँडस्केप व्यवस्थापन योजना अंतिम टप्प्यात आहे.

पार्श्वभूमी:

22 मार्च 2021 रोजी, केंद्रीय जलशक्ती मंत्री आणि मध्य प्रदेश आणि उत्तर प्रदेशच्या मुख्यमंत्र्यांनी देशातील पहिला मोठा मध्यवर्ती नदी आंतरजोडणी प्रकल्प राबवण्यासाठी ऐतिहासिक करारावर स्वाक्षरी केली. या करारामुळे नद्यांच्या जोडणीमुळे अतिरिक्त पाणीसाठा असलेल्या क्षेत्रातून दुष्काळी आणि पाण्याची टंचाई असलेल्या भागाला पाणी पुरवण्याच्या आंतर-राज्य सहकार्याची सुरुवात होईल आणि अटलबिहारी वाजपेयी यांचे स्वप्न प्रत्यक्षात साकारेल.

उत्तर प्रदेशातील हैदरपूर पाणथळ जागा रामसर साइट म्हणून ओळखली जाते.

- हस्तिनापूर वन अभयारण्य क्षेत्रात जैवविविधतेला चालना देण्याच्या उद्देशाने हैदरपूर पाणथळ जागा रामसर साइट म्हणून घोषित करण्यात आली आहे.
- हैदरपूर पाणथळ जागा उत्तर प्रदेशातील ४७ वी रामसर जागा म्हणून घोषित करण्यात आली आहे. येथील जैवविविधता पक्ष्यांना आकर्षित करते.
- विदेशी पक्षी मंगोलियाच्या टेकड्या ओलांडून येथे पोहोचतात. डॉल्फिन, कासव, मगरी, मगरी, बीव्हर, हरीण आणि फुलपाखरे इत्यादी अनेक प्रजाती आहेत.
- स्थलांतरित पक्षी नोव्हेंबरमध्ये हैदरपूर पाणथळ प्रदेशात येऊ लागतात. येथे ३०० हून अधिक प्रजातींच्या पक्ष्यांची ओळख पटली आहे.

- यात पिड अवोसत, कॉटन टिल, गेडवेल, मालर्ड, नादर स्लावर, नॉर्डन पिटेल, गार्गनी, टुप्टेड पचार्ड, ब्लॉक नेकेड स्टॉर्क, युरेशियन कर्ली, कॉमन पॅकार्ड, ब्रे लेग गूज, रुडी सेलडक, इंडियन ग्रास बर्ड, चायनीज रॉबर्टहोट, स्मीव्ह इत्यादी स्थलांतरित प्रजातींचा समावेश आहे.
- ४,००० हून अधिक सुगंधबदक कळप दिसले आहेत.

RE-HAB(REDUCING ELEPHANTS-HUMAN ATTACKS USING BEES) प्रकल्प

- खादी व ग्रामोद्योग आयोगाच्या राष्ट्रीय मधु योजनेअंतर्गत RE-HAB हा उप-प्रकल्प आहे.
- खादी आणि ग्रामोद्योग आयोगाने (KVIC) सोमवारी मानव- हत्ती हा संघर्ष कमी करण्यासाठी मधु-मक्षिका कुंपण निर्माण करण्याचा अनोखा प्रकल्प हाती घेतला आहे. मधमाशांचा वापर करून मानवी वस्त्यांवर होणारे हत्तींचे हल्ले संपुष्टात आणावे आणि मनुष्य व हत्ती दोहोंमधील प्राणहानी कमी करावी हे या RE-HAB(Reducing Elephants-Human Attacks using Bees) या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे.
- खादी व ग्रामोद्योग आयोगाने छेद असलेल्या मधमाशांच्या 15-20 पेट्या जिथे हत्ती मानव संघर्षाचे प्रसंग वारंवार येतात अशा हत्तींच्या जाण्यायेण्याच्या वाटेवर आणि हत्तींचा मानवी वस्त्यांमधील प्रवेश रोखण्यासाठी बसवल्या आहेत.
- या पेट्या एका तारेद्वारे जोडल्या आहेत जेणे करून हत्ती त्या मार्गाने प्रवेश करताना त्यांचा तारांना स्पर्श होऊन मधमाशा हत्तींना दूर पळवून पुढे जाण्यापासून त्यांना रोखतील. या पेट्या जमिनीवर तसेच झाडांवर टांगून ठेवल्या आहेत.
- यासाठीचा मार्गदर्शक प्रकल्प 15 मार्च 2021 रोजी खादी व ग्रामोद्योग आयोगाचे अध्यक्ष विनयकुमार सक्सेना यांच्या हस्ते कर्नाटकातील कोडागू जिल्ह्यातील चेलुर गावाभोवतालच्या चार ठिकाणी उभारण्यात आला.
- नागरहोळे राष्ट्रीय अभयारण्य व व्याघ्र प्रकल्पाच्या सीमांवरील असे भाग जिथे सातत्याने मानव-हत्ती संघर्ष घडत असतात त्या ठिकाणांवर हा प्रकल्प उभारला आहे.
- कर्नाटक मध्ये हा प्रयोग यशस्वी झाल्यामुळे आता हा आसाम मध्ये सुद्धा राबविण्यात येणार आहे.

GUIDANCE
GROUP

विज्ञान

नॅशनल ब्लॉकचेन स्ट्रॅटेजी

इलेक्ट्रॉनिक्स आणि आयटी मंत्रालयाने राष्ट्रीय ब्लॉकचेन धोरण नुकतेच प्रस्तावित केले होते. या धोरणाने बहुसंस्थात्मक दृष्टीकोन स्वीकारला आहे. यात एनआयसी (नॅशनल इन्फॉर्मेटिक्स सेंटर), सी-डॅक (सेंटर फॉर डेव्हलपमेंट ऑफ अॅडव्हान्स्ड कॉम्प्युटिंग) आणि एनआयसीएसआय (नॅशनल इन्फॉर्मेटिक्स सेंटर सर्व्हिसेस इंक) यांचा समावेश आहे.

नॅशनल ब्लॉकचेन स्ट्रॅटेजी काय आहे?

- ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानाचा वापर करून ई-गव्हर्नन्स सेवा प्रदान करण्यासाठी विश्वासार्ह डिजिटल प्लॅटफॉर्म प्रदान करणे हे उद्दीष्ट आहे.
- यात मनुष्यबळ विकास, सहकार्य, नियामक चौकट, तंत्रज्ञानाचे स्टॅक, प्रमाणित विकास यांचा समावेश आहे.
- केंद्र सरकारकडे राज्य-विशिष्ट ब्लॉक चेन अर्ज विकसित करण्याची मागणी केली आहे.

मुख्य वैशिष्ट्ये

- या धोरणात वैद्यकीय पुरवठा आणि लसींसाठी हे तंत्रज्ञान वापरण्याच्या शक्यतेचा विचार केला जाईल.
- यामुळे प्रशासनातील पारदर्शकता आणि कार्यक्षमता सुधारेल.
- नीती आयोगाने ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानाला एक आशादायक तंत्रज्ञान म्हणून मान्यता दिली आहे. नीती आयोगाच्या मते, या तंत्रज्ञानात उतरदायित्व आणि विकेंद्रीकरण अशी उल्लेखनीय वैशिष्ट्ये आहेत.
- क्रिप्टो करन्सीवरील राष्ट्रीय ब्लॉकचेन धोरण(क्रिप्टो करन्सीवरील राष्ट्रीय ब्लॉकचेन धोरण)
- राष्ट्रीय ब्लॉकचेन धोरणाने क्रिप्टो चलनाला त्याच्या चौकटीच्या कक्षेबाहेर ठेवले आहे. तथापि, भारत सरकारने "द क्रिप्टोकरन्सी अॅंड रेग्युलेशन ऑफ ऑफिशियल डिजिटल करन्सी बिल, 2021" नावाच्या विधेयकाची यादी केली होती. हे विधेयक अधिकृत डिजिटल चलनाच्या निर्मितीसाठी एक चौकट प्रदान करते.

GUIDANCE
GROUP

धूमकेतू A1 लिओनार्ड

- वर्षातील सर्वात तेजस्वी धूमकेतू (लिओनार्ड) पृथ्वीजवळून जाणार आहे. पृथ्वीवरून (पृथ्वी) जाणाऱ्या या हिरव्या शेपटीच्या धूमकेतूचे हे दुर्मिळ दृश्य १२ डिसेंबर रोजी दिसू शकते.
- या धूमकेतूचे नाव लिओनार्ड (धूमकेतू लिओनार्ड) असून हा धूमकेतू पृथ्वीजवळून जाण्याची ही जवळजवळ ७०,००० वर्षांत पहिलीच वेळ असणार आहे. लिओनार्ड धूमकेतूला सी/२०२१ ए१ म्हणूनही ओळखले जाते.
- शास्त्रज्ञांच्या मते, धूमकेतू १२ डिसेंबर रोजी पृथ्वीच्या सर्वात जवळ असेल. या काळात पृथ्वीपासून चे अंतर सुमारे २१ दशलक्ष मैल (३७ दशलक्ष किमी) असेल. हे रात्रभर आकाशात दिसू शकते.
- उत्तर गोलार्धात पूर्व आणि ईशान्य दिशेला दुर्बिणीकिंवा दुर्बिणीच्या साहाय्याने ते पाहता येते.
- या वर्षी जानेवारीत खगोलशास्त्रज्ञ ब्रेगरी जे. लिओनार्ड यांनी या धूमकेतूचा शोध लावला होता.
- या धूमकेतूची हिरवी शेपटीही दिसेल. हा हिरव्या शेपटीचा धूमकेतू खूप गरम आहे. यात भरपूर सायनाइड आणि डायऑटोमिक कार्बन असतो आणि तो तुटण्याची ही तितकीच शक्यता असते.
- ख्रिसमसच्या दिवशी लिओनार्डला सूर्यास्तानंतर नैऋत्य क्षितिजावर पाहण्याची संधी मिळू शकते.

संरक्षण

युद्ध अभ्यास

नाव	कोणामध्ये	कधी	कोठे
EKUVERIN	भारत आणि मालदीव	11 वी आवृत्ती	काधधू बेट, मालदीव
PANEX-21	BIMSTEC	20 ते 22 डिसेंबर	पुणे

भारताने कमी अंतराच्या पृष्ठभागावर हवेत मारा करणाऱ्या क्षेपणास्त्राची यशस्वी चाचणी केली

- भारताने ओडिशाच्या किनाऱ्याजवळील चांदीपूर येथील एकात्मिक चाचणी श्रेणी (ITR) वरून व्हर्टिकली लॉन्च शॉर्ट रेंज सरफेस टू एअर मिसाईल (VL-SRSAM) ची यशस्वी चाचणी केली.
- डिफेन्स रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन (DRDO) च्या अधिकाऱ्यांच्या मते, हवाई संरक्षण यंत्रणा सुमारे 15km अंतरावरील लक्ष्यांना लक्ष्य करू शकते. VL-SRSAM, भारतीय नौदलासाठी DRDO द्वारे स्वदेशीरित्या डिझाइन केलेले आणि विकसित केले आहे, हे समुद्र-स्किमिंग लक्ष्यांसह, जवळच्या श्रेणीतील विविध हवाई धोक्यांना नष्ट करण्यासाठी आहे.

- त्याची पहिली चाचणी यावर्षी 22 फेब्रुवारी रोजी घेण्यात आली आणि कॉन्फिगरेशन आणि एकात्मिक ऑपरेशनची सातत्यपूर्ण कामगिरी सिद्ध करण्यासाठी ही एक पुष्टी चाचणी होती.

SIPRI ने शस्त्रास्त्र विक्रीचा नवीन डेटा जारी केला

- स्टॉकहोम इंटरनॅशनल पीस रिसर्च इन्स्टिट्यूट (SIPRI) ने टॉप 100 शस्त्रास्त्र-उत्पादक आणि लष्करी सेवा कंपन्यांचा अहवाल प्रसिद्ध केला आहे, 2020.
- SIPRI डेटानुसार, 2020 मध्ये कोविड-19 साथीच्या आजारांमुळे लॉकडाऊन उपाय, सामान्य आर्थिक मंदी आणि अनियमित पुरवठा साखळी असूनही, शस्त्रास्त्र उद्योगावर फारसा परिणाम झालेला दिसत नाही.
- 2020 मध्ये, शस्त्र उद्योगातील 100 सर्वात मोठ्या कंपन्यांद्वारे शस्त्रे आणि लष्करी सेवांची विक्री \$ 531 अब्ज होती. 2019 च्या तुलनेत विक्री 1.3 टक्क्यांनी वाढली आहे.
- SIPRI नुसार, 2020 हे आर्म उद्योगातील 100 सर्वात मोठ्या कंपन्यांनी शस्त्रास्त्रांच्या विक्रीतील वाढीचे सलग सहावे वर्ष म्हणून चिन्हांकित केले, कारण 2015 च्या तुलनेत जेव्हा SIPRI ने चीनी कंपन्यांचा डेटा समाविष्ट केला तेव्हा विक्री 17 टक्के जास्त होती.
- टॉप 100 मधील तीन भारतीय कंपन्यांची एकत्रित शस्त्रास्त्र विक्री 1.7 टक्क्यांनी वाढली आहे. 2020 मध्ये, भारत सरकारने शस्त्रास्त्र उत्पादनात आत्मनिर्भरता वाढवण्यासाठी विशिष्ट प्रकारच्या लष्करी उपकरणांच्या आयातीवर टप्प्याटप्प्याने बंदी घालण्याची घोषणा केली.
- SIPRI च्या मते, युनायटेड स्टेट्समध्ये शस्त्रास्त्रांच्या विक्रीतील टॉप 100 कंपन्यांमध्ये सर्वाधिक कंपन्या आहेत. 41 यूएस कंपन्यांची शस्त्रे विक्री \$285 अब्ज इतकी होती. 2019 च्या तुलनेत ते 1.9 टक्क्यांनी वाढले. या कंपन्या टॉप 100 च्या विक्रीसाठी 54 टक्के जबाबदार आहेत. 2018 पासून, SIPRI च्या रँकिंगमधील शीर्ष 5 कंपन्या यूएस-आधारित आहेत.
- यूएस नंतर शीर्ष चीनी कंपन्या आहेत ज्यांची एकत्रित विक्री 2020 मध्ये अंदाजे \$66.8 अब्ज इतकी होती. 2019 च्या तुलनेत ती 1.5 टक्के अधिक होती. 2020 मध्ये एकूण शीर्ष 100 कंपन्यांच्या विक्रीपैकी 13 टक्के विक्रीसाठी चीनी कंपन्या जबाबदार होत्या.
- SIPRI च्या अहवालानुसार, टॉप 100 मध्ये 26 युरोपीयन शस्त्रास्त्र कंपन्यांचा समावेश करण्यात आला आहे आणि एकूण शस्त्रास्त्र विक्रीत त्यांचा 21 टक्के वाटा आहे. शीर्ष 10 मध्ये युरोपीयन फर्मची विक्री, 6.6 टक्क्यांनी वाढली, ज्याची रक्कम \$24 अब्ज झाली.
- 7 ब्रिटीश कंपन्यांनी \$37.5 अब्ज शस्त्रास्त्रांची विक्री केली.

- सलग तिसऱ्या वर्षी रशियन शस्त्रास्त्रांच्या विक्रीत घट झाली आहे. टॉप 100 मधील 9 रशियन कंपन्यांची एकत्रित विक्री 2019 मध्ये \$28.2 अब्जच्या तुलनेत 2020 मध्ये \$26.4 अब्ज इतकी कमी झाली.

रामनाथ कोविंद यांनी भारतीय नौदलाच्या स्ववॉइनला 'प्रेसिडेंट्स स्टॅंडर्ड' सादर केले.

भारताचे राष्ट्रपती, राम नाथ कोविंद यांनी भारतीय नौदलाच्या 22 व्या क्षेपणास्त्र वेसल स्ववॉइनला 'राष्ट्रपती मानक' सादर केले, ज्याला किलर स्ववाइन म्हणूनही ओळखले जाते, नौदल डॉकयार्ड, मुंबई, महाराष्ट्र येथे आयोजित समारंभपूर्वक परेडमध्ये. या प्रसंगी, टपाल विभागाने एक विशेष दिवस कव्हर आणि एक स्मरणीय तिकीट जारी केले आहे. 2021 हे वर्ष क्षेपणास्त्र वेसल स्ववॉइनच्या स्थापनेला 50 वर्षे पूर्ण करत आहे, ज्याला किलर्स म्हणूनही ओळखले जाते.

22 वेसल स्ववॉइन बदल:

- 1971 च्या भारत-पाक युद्धादरम्यान 22 व्या क्षेपणास्त्र वेसल स्ववॉइनने 'ऑपरेशन ट्रायडंट' केले आणि पाकिस्तानच्या कराची बंदरावर बॉम्बफेक केली.
- स्ववॉइनने ऑपरेशन विजय, ऑपरेशन पराक्रम यासह अनेक मोहिमांमध्ये आणि 2019 च्या पुलवामा हल्ल्यानंतर वाढलेल्या सुरक्षा स्थितीत देखील भाग घेतला आहे .
- स्ववॉइनला 1 महावीर चक्र, 7 वीर चक्र आणि 8 नौसेना पदके (शौर्य) यासह अनेक युद्ध सन्मान मिळाले आहेत.
- ऑक्टोबर 1991 मध्ये मुंबई, महाराष्ट्रात 10 वीर वर्ग आणि 3 प्रबल वर्गाच्या क्षेपणास्त्र नौकांसह 22 व्या मिसाइल वेसल स्ववाइनची औपचारिक स्थापना करण्यात आली.

क्रीडा

PSG च्या लिओनेल मेस्सीने विक्रमी सातवा बॅलन डी'ओर जिंकला

- अर्जेन्टिनाचा स्टार फुटबॉलपटू लिओनेल मेस्सीने सातव्यांदा बॅलड डीओर पुरस्कार जिंकला आहे. यंदाही पुरस्कार जिंकत त्यानं रोनाल्डो आणि लेवानडॉस्की यांना मागे टाकलं आहे.
- त्यानं याआधी २००९ ते २०१२ अशी सलग चार वर्षे आणि २०१७, २०१९ मध्ये या पुरस्कारावर नाव कोरलं होतं.
- कोविड-19 महामारीमुळे गेल्या वर्षी बॅलन डी'ओर पुरस्कार देण्यात आला नव्हता.

AWARD WINNERS:

- Ballon d'Or (Men): Lionel Messi (PSG/Argentina)
- Club of the year: Chelsea Football Club
- Yashin Trophy for best goalkeeper: Gianluigi Donnarumma (PSG/Italy)
- Ballon d'Or (Women): Alexia Putellas (Barcelona/Spain)
- Striker of the year: Robert Lewandowski (Bayern Munich/Poland)
- Kopa Trophy for best young male player: Pedri (Barcelona/Spain)

बॅलन डीओर

फ्रान्समधील फुटबॉल मासिक बॅलन डीओरकडून हा पुरस्कार दिला जातो. क्लब आणि राष्ट्रीय संघात सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या खेळाडूला या पुरस्काराने दरवर्षी गौरवण्यात येतं. १९५६ पासून देण्यात येणारा हा पुरस्कार पहिल्यांदा स्टॅनले मॅथ्यूज यांना देण्यात आला होता. पुरुषांना १९५६ पासून तर महिला फुटबॉलरना हा पुरस्कार देण्याची सुरुवात २०१८ पासून झाली आहे.

अर्जेटिनाने सहा वेळा वॅम्पियन राहिलेल्या जर्मनीला हरवून ज्युनियर हॉकी विश्वचषक जिंकला.

- कलिंगा स्टेडियमवर झालेल्या पुरुष हॉकी ज्युनियर विश्वचषक स्पर्धेत अर्जेटिनाने आपल्या संघटित खेळाचे उत्तम प्रदर्शन करत सहा वेळच्या वॅम्पियन जर्मन संघाचा 4-2 असा पराभव केला आणि 16 वर्षांनंतर विजेतेपद पटकावले.
- जर्मनी आणि भारत (2001, 2016) नंतर अनेक ज्युनियर हॉकी WC विजेतेपद जिंकणारा अर्जेटिना हा एकमेव तिसरा संघ ठरला आहे. गतविजेत्या भारताने ज्युनियर हॉकी विश्वचषक 2021 मध्ये तिसऱ्या स्थानासाठीच्या सामन्यात फ्रान्सकडून 1-3 ने पराभूत होऊन चौथे स्थान पटकावले.

इतर पुरस्कार:

- स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट खेळाडू: टिमोथी वलेमेंट (फ्रान्स)
- स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट गोलरक्षक: अँटोन ब्रिकमन (जर्मनी)
- हिरो टॉप स्कोअरर ऑफ द टूर्नामेंट: माइल्स बुकेन्स (नेदरलँड्स) (18 गोल)
- ओडिशा फेअर प्ले अवॉर्ड: टीम चिली
- स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट गोलसाठी ओडिशा फॅन्स चॉइस अवॉर्ड: इग्नासियो नार्डोलिलो (अर्जेटिना)
- हॉकी इंडिया कमाल संघ गोल: नेदरलँड्स (45 गोल)

- हॉकी इंडियाचा स्पर्धेतील सर्वोत्तम गोल: महमूद सलीम (इजिप्टी)
- एएम/एनएस इंडिया स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट प्रशिक्षक: जोहान्स रिम्ट्स (जर्मनी)

FIH पुरुष हॉकी विश्वचषक २०२१

FIH पुरुष हॉकी ज्यूनियर विश्वचषक 2021 चे आयोजन भुवनेश्वर, ओडिशा येथे २४ नोव्हेंबर ते 5 डिसेंबर 2021 दरम्यान करण्यात आले होते. या स्पर्धेत भारत, जर्मनी, बेल्जियम, अर्जेन्टिना, कॅनडा, दक्षिण आफ्रिका, इजिप्त, पाकिस्तान, यासह कोरिया, मलेशिया, पोलंड, फ्रान्स, विली, स्पेन, यूएसए आणि नेदरलँड अन्वळ 16 संघ सहभागी झाले होते.

अंजू बॉबी जॉर्ज

- भारतातील दिग्गज खेळाडू, अंजू बॉबी जॉर्ज हिला जागतिक ऍथलेटिक्सने देशातील प्रतिभेला जोपासण्यासाठी आणि लैंगिक समानतेच्या समर्थनासाठी वुमन ऑफ द इयर पुरस्काराने सन्मानित केले आहे.
- 2016 मध्ये तिने तरुण मुर्लीसाठी स्पोर्ट्स अकादमीची स्थापना केली. याद्वारे तिने भारताला क्रीडा क्षेत्रात प्रगती करण्यास मदत केली आहे आणि अधिक महिलांना तिच्या पावलावर पाऊल ठेवण्यासाठी प्रेरित केले आहे.
- अंजू, 2003 च्या आवृत्तीत जागतिक चॅम्पियनशिपमध्ये लांब उडीत कांस्यपदक जिंकणारी एकमेव भारतीय आहे.

अंजूचे यश काय आहे?

- ती 2005 IAAF जागतिक ऍथलेटिक्स फायनल्समध्ये सुवर्णपदक विजेती आहे.
- पॅरिसमध्ये 2013 मध्ये झालेल्या जागतिक ऍथलेटिक्स स्पर्धेत लांब उडीत कांस्यपदक जिंकणारी ती पहिली भारतीय खेळाडू होती.
- 2004 च्या ऑलिम्पिकमध्ये तिने सहावे स्थान पटकावले होते.

पुरस्कार

अंजूला 2002 मध्ये अर्जुन, 2004 मध्ये पद्मश्री, 2003 मध्ये खेलरत्न पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. 2021 मध्ये, तिने सर्वोत्कृष्ट ऍथलीटच्या श्रेणीमध्ये बीबीसी जीवनगौरव पुरस्कार जिंकला.

पी व्ही सिंधूने रौप्य पदक जिंकले

- भारतीय शटलर आणि 2 वेला ऑलिम्पिक पदक विजेती पी व्ही सिंधू, जगातील 7 व्या क्रमांकावर, 2021 बॅडमिंटन वर्ल्ड फेडरेशन (BWF) वर्ल्ड टूर फायनल्समध्ये रौप्यपदक जिंकले.
- बॅडमिंटन वर्ल्ड फेडरेशन (BWF) ज्याला अधिकृतपणे HSBC BWF वर्ल्ड टूर फायनल्स 2021 म्हणून ओळखले जाते.
- विद्यमान जगजजेती PV सिंधू 2018 मध्ये BWF वर्ल्ड टूर फायनल जिंकली आणि ही कामगिरी करणारा एकमेव भारतीय ठरली.

आशियाई युवा पॅरा गेम्स 2021 मध्ये भारताने 41 पदके जिंकली.

- बहरीनच्या रिफा शहरात आयोजित आशियातील सर्वात मोठ्या चौथ्या आशियाई युवा पॅरा गेम्स (AYPG) मध्ये भारताने 41 पदके (12 सुवर्ण, 15 रौप्य, 14 कांस्य) जिंकली.
- हा कार्यक्रम बहरीनच्या राष्ट्रीय पॅरालिम्पिक समितीने (NPC) स्थानिक सरकारच्या पाठिंब्याने आयोजित केला आहे.
- 2 ते 6 डिसेंबर 2021 या कालावधीत सुमारे 30 देशांतील 700 हून अधिक खेळाडूंनी या स्पर्धेत भाग घेतला. आशियाई युवा पॅरा गेम्स 2025 ची 5वी आवृत्ती ताश्कंद, उझबेकिस्तान येथे आयोजित केली जाईल.
- 2 ते 6 डिसेंबर दरम्यान झालेल्या कॉन्टिनेंटल युथ शोपीस स्पर्धेत सुमारे 30 देशांतील 700 हून अधिक खेळाडूंनी भाग घेतला.
- खेळाडूंनी पॅरा अॅथलेटिक्स, पॅरा बॅडमिंटन, बोकिया, गोलबॉल, पॅरा पॉवरलिफ्टिंग, पॅरा स्विमिंग, पॅरा टेबल टेनिस, पॅरा तायक्वांदो, आणि व्हीलचेअर बास्केटबॉल अशा नऊ खेळांमध्ये भाग घेतला.

चर्चेतील व्यक्ती आणि स्थळ

मॅंडालेना अँडरसन

मॅंडालेना अँडरसन नुकत्याच स्वीडनच्या पंतप्रधान झाल्या आहेत. आठवड्याभरात त्या दोनदा पंतप्रधानपदी निवडून आल्या. पहिल्या वेळी २४ नोव्हेंबरला निवडून आल्यानंतर अवघ्या सात तासांतच त्यांना पंतप्रधानपदाचा राजीनामा द्यावा लागला. अर्थसंकल्पावरून त्यांच्या सोशल डेमॉक्रॅटिक पक्षाच्या आघाडीतील ग्रीन पार्टीने सरकारचा पाठिंबा काढला. या औटघटकेच्या पंतप्रधानपदानंतर मात्र त्यांनी स्वबळावरच पंतप्रधान बनण्याचा निर्धार जाहीर केला आणि पुढच्या पाच दिवसांत त्या पुन्हा पंतप्रधानपदी विराजमान झाल्या.

स्वीडनची संसद Riksdag म्हणून ओळखली जाते. महिला पंतप्रधान मिल्वणारा स्वीडन हा शेवटचा नॉर्डिक देश आहे.

मॅग्दालेना अँडरसन बद्दल:

- १९८३ मध्ये सोशल डेमोक्रेटिक पक्षाच्या 'यूथ लीग'च्या सदस्य बनल्यावर पुढच्या चारच वर्षांत त्यांची या युवा आघाडीच्या विभागीय अध्यक्षापदी निवड झाली.
- मॅग्दालेना अँडरसन यांचा जन्म 23 जानेवारी 1967 रोजी झाला. त्या 54 वर्षीय स्वीडिश राजकारणी आणि अर्थशास्त्रज्ञ आहेत ज्या सोशल डेमोक्रेटिक पार्टी किंवा SDP कडून पंतप्रधान म्हणून काम करत आहेत.
- 1996 मध्ये तत्कालीन पंतप्रधान गोरान पर्सन यांच्या राजकीय सल्लागार आणि नंतर नियोजन संचालक म्हणून त्यांनी आपल्या राजकीय कारकिर्दीला सुरुवात केली.
- 2004 मध्ये त्यांनी वित्त मंत्रालयात राज्य सचिव म्हणून काम करण्यास सुरुवात केली.
- 4 नोव्हेंबर 2021 रोजी त्या SDP च्या प्रमुख बनल्या. त्या SDP च्या दुसऱ्या महिला नेत्या आहेत.

गीता गोपीनाथ

आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या मुख्य अर्थतज्ज्ञ, गीता गोपीनाथ या संस्थेच्या क्रमांक 2 अधिकारी म्हणून जेफ्री ओकामोटो यांच्याकडून पदभार स्वीकारणार आहेत. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या पहिल्या दोन प्रमुख पदांवर महिला असताना ही एक ऐतिहासिक चळवळ ठरणार आहे. IMF ने फंडाच्या वरिष्ठ व्यवस्थापन संघाच्या भूमिका आणि जबाबदाऱ्यांमध्ये काही बदल केले आहेत. ज्यामध्ये त्यांनी पहिल्यांदा उपव्यवस्थापकीय संचालकांची ओळख करून दिली आणि ती भारतीय जन्मलेल्या अर्थतज्ज्ञ गीता गोपीनाथ या पहिल्या महिलांकडे गेली. हे पाऊल आश्चर्यचकित करणारे आहे कारण IMF च्या मुख्य अर्थशास्त्रज्ञ म्हणून काम करणाऱ्या पहिल्या महिला गोपीनाथ यांनी ऑक्टोबरमध्ये सांगितले होते की त्यांनी तीन वर्षांच्या सार्वजनिक सेवेनंतर जानेवारीमध्ये हार्वर्ड विद्यापीठात पुन्हा प्रवेश घेण्याची योजना आखली होती.

चीफ ऑफ डिफेन्स स्टाफ जनरल बिपिन रावत यांचे निधन

चीफ ऑफ डिफेन्स स्टाफ (CDS) जनरल बिपिन रावत यांचे तामिळनाडूमधील कुन्नूरजवळ हेलिकॉप्टर अपघातात निधन झाले. CDS रावत, मधुलिका रावत आणि अन्य 11 जणांसह 13 जणांचा या अपघातात मृत्यू झाला आहे. एक भारतीय हवाई दलाच्या एमआय 17 v5 हेलिकॉप्टर अपघात झाला ज्यात 9 प्रवासी व 4 क्रू मॅम्बर याचा दुर्दैवी मृत्यू झाला. विंग कमांडर पृथ्वी सिंह चौहान हे Mi-17V5 चे पायलट होते.

जनरल बिपिन रावत बदल:

- जनरल रावत यांनी शिमला येथील सेंट एडवर्ड स्कूलमध्ये शिक्षण पूर्ण केले आणि ते खडकवासला येथील राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनीचे माजी विद्यार्थी आहेत. भारतीय लष्करी अकादमी, डेहराडून येथून डिसेंबर 1978 मध्ये त्यांना अकराव्या गोरखा रायफल्सच्या पाचव्या बटालियनमध्ये नियुक्त करण्यात आले होते, जिथे त्यांना स्वीड ऑफ ऑनरने सन्मानित करण्यात आले होते.
- त्यांनी राष्ट्रीय सुरक्षा आणि नेतृत्वावर असंख्य लेख लिहिले आहेत, जे विविध जर्नल्समध्ये प्रकाशित झाले आहेत.
- ते 1978 मध्ये सेकंड लेफ्टनंट म्हणून सैन्यात सामील झाले आणि काश्मीरमध्ये आणि चीनच्या सीमेला लागून असलेल्या Line of Actual Control येथे सैन्याचे नेतृत्व करत चार दशकांची सेवा केली.
- भारताच्या ईशान्य सीमेवरील बंडखोरी कमी करण्याचे श्रेय त्यांना दिले जाते.
- संरक्षण सेवा प्रमुखपदी पदोन्नती होण्यापूर्वी रावत 2017 ते 2019 पर्यंत लष्कराचे प्रमुख होते.

जर्मन संसदेने बुधवारी ओलाफ स्कोल्ड यांची देशाचे नवे वॉन्सेलर म्हणून निवड केली.

जर्मन खासदारांनी अधिकृतपणे सोशल डेमोक्रेट, ओलाफ स्कोल्ड यांना नवीन चान्सेलर म्हणून निवडले आणि यासह, अँजेला मर्केल यांच्या 16 वर्षांच्या कार्यकालानंतर युरोपियन युनियनमधील सर्वात दाट लोकसंख्येच्या देशात एका नवीन पर्वाची सुरुवात झाली आहे. जर्मनीचे आधुनिकीकरण आणि हवामान बदलाशी लढा देण्याच्या मोठ्या आशेने स्कोल्डचे सरकार पदभार स्वीकारणार आहे, परंतु तरीही देशातील कोरोना विषाणूच्या साथीचा सामना करण्याचे आव्हान त्यांच्यासमोर आहे.

नंदा किशोर प्रस्ती

- पद्म पुरस्कार प्राप्त नंदा प्रस्ती (पद्मश्री नंदा प्रस्ती मृत्यू) यांचे आज म्हणजे ७ डिसेंबर २०२१ निधन झाले.
- कांतिरा गावात नंदा प्रस्तीला 'नंदा मास्तर' (नंदा मास्तर) म्हणून ओळखले जात असे.
- चटशाळीची (chatshli) परंपरा त्यांनी कायम ठेवली होती. चतशली परंपरा ओडिशातील प्राथमिक शिक्षणासाठी अनौपचारिक शाळेचा संदर्भ देते. रोज सकाळी मुलं त्याच्या घराजवळ जमायची.
- वयोवृद्ध नंदकिशोर (नंदा सर) या मुलांना उडियाची अक्षरे आणि गणिते शिकवायचे. लहानपणी शाळेत जाऊ न शकणारा १०२ वर्षांचा हा तरुण इतरांना लिहायला आणि वाचायला शिकवत होता. प्रत्येकाने किमान आपले नाव लिहावे अशी त्यांची इच्छा होती.

अनिल मेनन

- नासाचे-SpaceX फ्लाइट सर्जन, अनिल मेनन हे 10 नवीनतम प्रशिक्षणार्थी अंतराळवीरांपैकी एक आहेत जे 50 वर्षांहून अधिक काळातील चंद्रावर पहिल्या मानवी मोहिमेची योजना करत असताना अमेरिकन अंतराळ संस्थेच्या 2021 वर्गात सामील होतील.
- मेनन हे यूएस वायुसेनेमध्ये लेफ्टनंट कर्नल आहेत. ते SpaceX चे पहिले फ्लाइट सर्जन होते, NASA च्या SpaceX Demo-2 मोहिमेदरम्यान कंपनीच्या पहिल्या मानवांना अंतराळात प्रक्षेपित करण्यात आणि भविष्यातील मोहिमांमध्ये मानवी प्रणालीला समर्थन देण्यासाठी वैद्यकीय संस्था तयार करण्यात मदत केली.

अनिल मेनन बदल:

- अनिल मेनन यांनी आंतरराष्ट्रीय अंतराळ स्थानकावरील (ISS) विविध मोहिमांसाठी कू फ्लाइट सर्जन म्हणून नासाची सेवा केली.
- मेनन यांनी 2014 मध्ये नासा फ्लाइट सर्जन म्हणून सुरुवात केली आणि ISS वर चार दीर्घ-कालावधीच्या कू सदस्यांना सोयूझ मिशनसोयूझ 39 आणि सोयूझ 43 साठी डेप्युटी कू सर्जन आणि सोयूझ 52 साठी प्राइम कू सर्जन म्हणून काम केले.
- त्यांनी केंब्रिजमधील हार्वर्ड विद्यापीठातून न्यूरोबायोलॉजीमध्ये पदवी प्राप्त केली. 1999 मध्ये आणि कॅलिफोर्नियाच्या स्टॅनफोर्ड विद्यापीठातून 2004 मध्ये मेकॅनिकल इंजिनीअरिंगमध्ये पदव्युत्तर पदवी मिळवली. स्टॅनफोर्ड मेडिकल स्कूलमधून त्यांनी वैद्यकशास्त्राचे डॉक्टरही केले आहेत.

पुरस्कार

रतन टाटा यांना आसामचा सर्वोच्च नागरी पुरस्कार

आसाम दिनानिमित्त, आसाम राज्य सरकारने प्रसिद्ध उद्योगपती रतन टाटा यांना राज्यातील कर्करोग उपचारातील योगदानाबद्दल सर्वोच्च नागरी राज्य पुरस्कार 'असोम भाईबाव' पुरस्काराने सन्मानित करण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्याच्या आधी असम सौरव आणि त्यानंतर असम गौरव हे पुरस्कार आहेत. आरोग्यसेवा ही सर्वोच्च प्राथमिकतांपैकी एक असल्याने, आसाम सरकार या प्रदेशातील कॅन्सर सेवेसाठी टाटांच्या प्रयत्नाबद्दल कौतुक करत आहे.

टाटा ट्रस्टने आसाम सरकारच्या सहकार्याने 2018 मध्ये 'अँडव्हांटेज आसाम - ग्लोबल इन्व्हेस्टमेंट समिती' दरम्यान 19 कॅन्सर केअर युनिट्स स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला होता आणि आसाम सरकार आणि टाटा ट्रस्ट

यांच्यात सामंजस्य करार करण्यात आला होता. रुग्णालये त्रि-स्तरीय प्रणालीवर उभारली जाणार होती आणि L1, L2 आणि L3 या विभागांतर्गत बांधली जाणार होती, जी त्यांच्याकडून पुरविल्या जाणाऱ्या काळजीचे मानक दर्शवते. रतन टाटा यांनी राज्यातील कॅन्सर केअर युनिटची पायाभरणी केली होती.

निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पाला युनेस्कोचे दोन वारसा पुरस्कार मिळाले

युनेस्कोने अलीकडेच निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पासाठी (निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्प) दोन वारसा पुरस्कार प्रदान केले आहेत. या प्रकल्पाला त्याच्या संवर्धनाच्या प्रयत्नांसाठी सन्मानित करण्यात आले. द सस्टेनेबल अवॉर्ड (सस्टेनेबल अवॉर्ड) आणि एक्सलन्स अवॉर्ड (अवॉर्ड ऑफ एक्सलन्स) या पुरस्कारासाठी विशेष मान्यता देऊन हा पुरस्कार देण्यात आला.

निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्प काय आहे?

या प्रकल्पाने १४ व्या शतकातील सूफी संत हजरत निजामुद्दीन औलिया येथे असलेल्या २० हून अधिक ऐतिहासिक स्मारकांचे नूतनीकरण केले.

हुमायूनची समाधी आणि बताशेवाला यांची समाधी आणि १६ व्या शतकातील कवी रहीमची समाधी निजामुद्दीन भागात आहे. हे भाग वेगळे करून खराब झाले. निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पानेही त्यांना नूतनीकरण केले.

आगा खान ट्रस्ट फॉर कल्चर, आर्किओलॉजिकल सर्व्हे ऑफ इंडिया, दिल्ली अर्बन हेरिटेज फाउंडेशन आणि दिल्ली महानगरपालिकेने २००७ मध्ये हा प्रकल्प सुरू केला होता.

निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्पाचा उद्देश

निजामुद्दीन वस्ती प्रकल्प हा शहरी नूतनीकरण प्रकल्प आहे. निजामुद्दीन वस्ती आणि त्याच्या ७० एकर सात शतकजुन्या टाऊनशिपच्या स्वतंत्र भागांचे यशस्वीपणे एकत्रीकरण केले.

या क्षेत्रांमध्ये सामाजिक-आर्थिक विकास, संवर्धन आणि पर्यावरण विकासाची उद्दिष्टे एकत्रित केली.

त्यात सुंदर नर्सरी, निजामुद्दीन वस्ती आणि हुमायून मकबरा या तीन प्रमुख स्थळांचे एकत्रीकरण करण्यात आले.

हुमायूनची कबर

हुमायूनची समाधी त्याची पहिली पत्नी बेगा बेगम हिने बांधली होती. १९९३ मध्ये त्याला जागतिक वारसा स्थळ म्हणून घोषित करण्यात आले. ही समाधी "चार बाग" नावाच्या तीस एकर बागेच्या मध्यभागी ठेवली आहे. शेवटचा मुघल सम्राट बहादूर शाह जफर १८५७ मध्ये हुमायूनच्या थडग्यात इंग्रजांनी पकडला होता.

नीलमणी फुकन ज्युनियर आणि दामोदर मौजो यांना ज्ञानपीठ पुरस्कार

ज्ञानपीठ पुरस्कार निवड समितीने 2021 आणि 2022 या वर्षासाठी अनुक्रमे 56 व्या आणि 57 व्या ज्ञानपीठ पुरस्कारांची घोषणा केली. 2021 सालासाठी आसामी साहित्यिक नीलमणी फुकन यांना तर 2022 सालासाठी कोकणी साहित्यिक दामोदर मौजो यांना देण्याची घोषणा करण्यात आली आहे.

10 सप्टेंबर 1933 रोजी आसामच्या गोलाघाट जिल्ह्यात जन्मलेल्या नीलमणी फुकन या मूळच्या आसामी भाषेतील भारतीय कवी आणि कथाकार आहेत. त्याचा कॅनव्हास अफाट आहे, त्याची कल्पनाशक्ती पौराणिक आहे, त्याचा आवाज लोकनिकतेबद्दल बोलतो, त्याची चिंता राजकीय ते वैश्विक, समकालीन ते आदिम आहे.

2022 सालचा 57 वा ज्ञानपीठ पुरस्कारही जाहीर झाला आहे. प्रसिद्ध कोकणी लेखक दामोदर मौजो. दामोदर मौजू हे गोव्यातील कादंबरीकार, कथा लेखक, समीक्षक आणि निबंधकार आहेत. कार्मेलिन या कादंबरीसाठी त्यांना १९८३ मध्ये साहित्य अकादमी पुरस्कार (कोंकणी) मिळाला आहे. दामोदर मौसो यांचा जन्म १ ऑगस्ट १९४४ रोजी झाला. आतापर्यंत त्यांचे 4 कथासंग्रह प्रकाशित झाले आहेत.

निर्मला सीतारामन फोर्ब्स 2021 च्या जगातील 100 सर्वात शक्तिशाली महिलांमध्ये 37 व्या क्रमांकावर आहेत.

- केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन (Union finance minister Nirmala Sitharaman) या पुन्हा एकदा भारतातील सर्वात शक्तिशाली महिला ठरल्या आहेत. फोर्ब्सच्या (Forbes) ताज्या यादीत सीतारामन यांना 37 वं स्थान देण्यात आलं आहे. जगातील शक्तिशाली महिलांच्या यादीत निर्मला सीतारामन यांनी अमेरिकेच्या ट्रेझरी सेक्रेटरी जेनेट येलेन यांना मागे टाकलं आहे. 2020 च्या यादीत जेनेट सीतारामनच्या पुढे होत्या.
- 2020 च्या यादीत सीतारामन 41व्या क्रमांकावर होत्या. फोर्ब्सने सलग तिसऱ्यांदा निर्मला सीतारामन यांचा जगातील 100 शक्तिशाली महिलांच्या यादीत समावेश केला आहे.
- निर्मला सीतारामन यांच्या व्यतिरिक्त HCL च्या रेशनी नाडर (Roshni Nadar Malhotra) या यादीत 52 व्या, Biocon च्या किरण मुझुमदार शॉ (Kiran Mazumdar-Shaw) 72 व्या आणि Nykaa च्या संस्थापक आणि CEO फाल्गुनी नायर (Falguni Nayar) 88 व्या स्थानावर आहेत.
- यादीत पहिल्या स्थानावर अॅमेझॉनचे मालक आणि जगातील दुसरे सर्वात श्रीमंत व्यक्ती जेफ बेझोस यांच्या पूर्व पत्नी मॅकेन्झी स्कोट (MacKenzie Scott) आहेत. मॅकेन्झीने जर्मनीच्या चान्सलर अँजेलामार्केल (Angela Merkel) यांना मागे टाकत हे स्थान मिळवलं आहे. फोर्ब्सच्या यादीत दुसरं स्थान

भारतीय वंशाच्या एका महिलेचं आहे. भारतीय वंशाच्या अमेरिकेच्या उपाध्यक्ष कमला हॅरिस (US vice-president Kamala Harris) या यादीत दुसऱ्या स्थानावर आहेत.

- अमेरिकन व्यवसायिक मासिक 'फोर्ब्स' दरवर्षी जगातील 100 सर्वात शक्तिशाली महिलांची यादी प्रसिद्ध करते. यावर्षी, 18 व्या वार्षिक शक्तिशाली महिलांच्या यादीत, 40 महिला अशा आहेत, ज्या सीईओ पदावर काम करत आहेत. या यादीत 19 महिला नेत्यांचा समावेश आहे.

GUIDANCE
G R O U P